

Ministerieel besluit tot definitieve opheffing van de bescherming als monument van de pomp in Zandhoven

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.1, 3°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.3 tot en met 6.2.7;

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de opheffing van de bescherming als monument werd onderzocht;
- de bevindingen van het onderzoek zijn opgenomen in een opheffingsdossier;
- het voorlopig opheffingsbesluit werd getekend op 14 maart 2024 en werd bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt op 10 april 2024;
- gemeente Zandhoven organiseerde een openbaar onderzoek van 26 april 2024 tot en met 25 mei 2024;

De behandeling van de adviezen, opmerkingen en bezwaren is opgenomen als bijlage 4 bij dit besluit.

Motivering

De pomp werd op 6 juli 1976 beschermd als monument bij koninklijk besluit, omwille van het algemeen belang. Dit besluit werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 september 1976.

De pomp werd in 1972 heropgericht. Zij is toen onvolledig samengesteld, zonder hendel en wellicht zonder een deel van de stenen sokkel. Daarnaast werd de pomp een kwartslag gedraaid en is de oorspronkelijke bolbekroning van de hardstenen pijler vervangen door een houten pijnappel.

Artikel 6.2.1, 3° van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "door een

wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming”.

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde.

De evaluatie van het beschermde bestand in Vlaanderen is gebaseerd op:

- de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurerende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen [en de cultuurgooederen die er integrerend deel van uitmaken] hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen;
- de vijf selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:
  - 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, het type of het oeuvre;
  - 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed leesbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
  - 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde type of een bepaald oeuvre;
  - 4° ensemble: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;
  - 5° context: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke visuele of inhoudelijke relatie is.

De evaluatie van de erfgoedwaarden van de pomp in Zandhoven op basis van de erfgoedwaarden en huidige criteria voor bescherming is als volgt:

- 1° zeldzaamheid: in Vlaanderen zijn er 200 waterpompen met een beschermd statuut. Het gaat om openbare stads- en dorpspompen, waterpompen bij hoeven, waterpompen bij herenhuizen en pompen bij kerken en begraafplaatsen. In dit beschermde bestand tellen we, behalve het exemplaar in Zandhoven, 35 dorpspompen. Ze dateren uit de 18de, 19de en vroege 20ste eeuw. De waterpomp in Zandhoven kan worden geëvalueerd als niet zeldzaam;
- 2° herkenbaarheid: de waterpomp in Zandhoven is een herkenbaar voorbeeld van een openbare dorpspomp, maar in vergelijking met andere beschermde dorpspompen is haar herkenbaarheid aangetast. De pomp is bij de heroprichting in 1972 onvolledig samengesteld, zonder hendel en wellicht zonder een deel van de stenen sokkel. Daarnaast werd de pomp een kwartslag gedraaid en is de oorspronkelijke bolbekroning van de hardstenen pijler verdwenen;
- 3° representativiteit: de waterpomp in Zandhoven is een representatief voorbeeld van een historische dorpspomp. De aangetaste herkenbaarheid maakt haar echter minder representatief dan andere beschermde dorpspompen in Vlaanderen;

4° ensemble: originele elementen van de waterpomp zijn gewijzigd (de plaatsing van de pomp) of verdwenen (de hendel en de bolbekroning van de hardstenen pijler), waardoor de ensemblewaarde van de pomp is aangetast;

5° context: door haar ligging in de historische dorpskern van Zandhoven, vlakbij de parochiekerk, de dekenij van de Sint-Amelbergaparochie, het oorlogsmonument en twee historische afspanningen bezit de pomp contextwaarde.

Binnen het beschermde bestand van waterpompen in Vlaanderen is de pomp van Zandhoven niet zeldzaam. De herkenbaarheid en de ensemblewaarde van de pomp zijn aangetast. De pomp is een representatief voorbeeld van een openbare dorpspomp, maar door de gewijzigde toestand sinds de heroprichting in 1972 is zij minder representatief dan andere beschermde dorpspompen in Vlaanderen. Door haar ligging in de historische dorpskern van Zandhoven, vlakbij de parochiekerk Sint-Amelberga, de dekenij, het oorlogsmonument en twee historische afspanningen bezit de pomp contextwaarde. De pomp blijft daarom deel van de bescherming van de dorpskern van Zandhoven als cultuurhistorisch landschap.

De hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde hebben geleid tot een gewijzigde context waarin de erfgoedwaarden onvoldoende zijn voor een bescherming van de pomp in Zandhoven als monument. De vrijwaring van de erfgoedwaarden middels een bescherming als monument is niet langer vereist omwille van het algemeen belang.

De bescherming van de pomp in Zandhoven als monument wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. Het koninklijk besluit van 6 juli 1976 tot bescherming als monument van meerdere gebouwen en onder meer de pomp en tot bescherming als cultuurhistorisch landschap van de dorpskom in Zandhoven, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 september 1976 wordt definitief gedeeltelijk opgeheven.

Art. 2. Het beschermde goed, de pomp in de Amelbergastraat zonder nummer in Zandhoven, waarvan de bescherming definitief wordt opgeheven, bevindt zich op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Zandhoven, 1ste afdeling, sectie C, deel van het openbaar domein.

Het plan met de aflijning is opgenomen als bijlage 1 bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het beschermde onroerend goed waarvan de bescherming definitief wordt opgeheven, wordt als bijlage 3 bij dit besluit gevoegd.

Art. 3. In artikel 1 van het koninklijk besluit van 6 juli 1976 tot bescherming als monument van meerdere gebouwen en onder meer de pomp en tot bescherming als cultuurhistorisch landschap van de dorpskom in Zandhoven worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- De zinsnede "en de pomp op het oude dorpsplein" wordt geschrapt.

Art. 4. Het plan als bijlage bij hetzelfde besluit van 6 juli 1976 wordt vervangen door het plan gevoegd als bijlage 2 bij dit besluit.

Brussel, 19/07/24

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Sig)
Getekend op: 2024-07-19 13:32:17 +02:00
Reden: ik keur dit document goed

Matthias DIEPENDAELE